

Sygn. akt VIII U 892/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Łanowy
Protokolant:	Anna Krzyszkowska

po rozpoznaniu w dniu 10 listopada 2015 r. w Gliwicach

sprawy T. C. (C.) oraz małoletnich W. C. (C.) i A. C. (C.) działających przez matkę M. C. (1) (C.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o odsetki

na skutek odwołania T. C. oraz małoletnich W. C. i A. C. działających przez matkę M. C. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 9 kwietnia 2015 r. **nr** (...)–R– (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Jolanta Łanowy

Sygn. akt VIII U 892/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 kwietnia 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. 2015r., poz. 748 ze zm.) odmówił M. C. (1) działającej w imieniu małoletnich A. C. i W. C. oraz T. C. prawa do naliczania odsetek. W uzasadnieniu decyzji wskazano, iż decyzja z dnia 17.02.2015r. realizująca wyrok Sądu została wydana w terminie ustawowym tj. 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła M. C. (1) działająca w imieniu małoletnich A. C. i W. C. oraz T., C. wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do odsetek ustawowych od wypłaconej w lutym 2015r. przez organ rentowy renty rodzinnej od dnia złożenia wniosku o rentę rodzinną do daty jej wypłaty, a ponadto podniosła, iż organ rentowy zwlekał z realizacją wyroku Sądu, zwracając się do różnych instytucji, w tym ośrodka pomocy społecznej, mając informacje, iż dzieci nie korzystały z pomocy społecznej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie argumentując jak w zaskarżonej decyzji. Nadto podniósł, że Sąd nie ustalił odpowiedzialności organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, wobec czego nie ma podstaw do wypłaty odsetek. Ponadto przed wypłatą renty rodzinnej obowiązkiem organu rentowego, zgodnie z przepisami ustawy o emeryturach i rentach z FUS było ustalenie czy uprawnieni do renty rodzinnej, nie pobierali świadczeń z pomocy społecznej, w okresie kiedy mieli prawo do renty.

Sąd ustalił, co następuje:

R. C. urodził się (...), zawarł związek małżeński z M. C. (2), z ich małżeństwa pochodzi troje dzieci: T. C. ur. (...), W. C. ur. (...) i A. C. ur. (...) R. C. zmarł śmiercią samobójczą w dniu 20 lipca 2011r.

M. C. (1) dnia 12 września 2011r. złożyła w imieniu małoletnich dzieci wnioski o przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu R. C.. Decyzją z dnia 4 maja 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na podstawie art. 68 i 65 ustawy z dnia 17.12.1998r. - o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił małoletnim T. C., W. C. i A. C. prawa do renty rodzinnej po zmarłym ojcu R. C..

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2014r., sygn. akt VIII U 2166/12 - Sąd Okręgowy w Gliwicach przyznał T. C. i małoletnim działającym przez matkę M. W. i A. C. prawo do renty rodzinnej od dnia 20 września 2011r.

Wydanie powyższego wyroku poprzedzone było obszernym postępowaniem dowodowym. Sąd Okręgowy w Gliwicach przeprowadził dowody z opinii biegłych sądowych: lekarza ortopedy traumatologa lek. med. K. G., okulisty dr n med. E. L. i psychiatry lek. med. G. W.. W toku sprawy zostały ujawnione nowe okoliczności medyczne, w szczególności dotyczące momentu powstania niezdolności do pracy R. C..

Wyrok z dnia 27 listopada 2014r., sygn. akt VIII U 2166/12 uprawomocnił się 28 stycznia 2015r.

Natomiast odpis nieprawomocnego wyroku został doręczony z uzasadnieniem organowi rentowemu dnia 13 stycznia 2015r.

W dniu 2 lutego 2015r. M. C. (1) złożyła w organie rentowym pismo informujące o aktualnym numerze konta bankowego, zaś dnia 6 lutego 2015r. złożyła informację, że część renty rodzinnej przypadającej dla T. C. ma być przekazywana na adres domowy.

Pismem z dnia 10 lutego 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zwrócił się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w K. z pytaniem czy na A. C., W. C., T. C. były wypłacane zasiłki były wypłacane zasiłki z tytułu pomocy społecznej podlegające zwrotowi z renty rodzinnej – jeżeli tak to organ rentowy prosił o podanie kwoty zwrotu i numeru konta, na które kwota ma być przelana. Pismami z dnia 13 lutego 2015r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w K. poinformował organ rentowy o przyznanych M. C. (1) od dnia 20 września 2011r. zasiłkach okresowych i kwocie pozostającej do zwrotu 217,38 zł.

Decyzją z dnia 17 lutego 2015 roku przyznano T. C. prawo do renty rodzinnej poczynając od dnia 20 września 2011r. i wypłacono T. C. wyrównanie za okres od dnia 20 września 2011r. do dnia 28 lutego 2015r., termin płatności ustalono na 25 dzień każdego miesiąca.

Decyzją z dnia 17 lutego 2015 roku organ rentowy przyznał A. i W. C. prawo do renty rodzinnej poczynając od dnia 20 września 2011r. i wypłacił ich matce M. C. (1) wyrównanie za okres od dnia 20 września 2011r. do dnia 28 lutego 2015r., termin płatności ustalono na 25 dzień każdego miesiąca.

Wnioskiem z dnia 16 marca 2015r. M. C. (1) domagała się przyznania prawa do odsetek od renty rodzinnej na podstawie wyroku sądu w Gliwicach.

Zaskarżoną decyzją z dnia 9 kwietnia 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił prawa do naliczania ustawowych odsetek w związku z decyzją wykonującą prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 27 listopada 2014r., sygn. akt VIII U 2166/12.

Powyższy stan faktyczny jest w zasadzie bezsporny i wynika bezpośrednio z materiału dowodowego zebranego w sprawie, akt sprawy o sygn. VIII U 2166/12 oraz akt rentowych – dołączonych do akt niniejszej sprawy. Sąd ocenił zebrany materiał dowodowy jako kompletny i spójny, a poprzez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie trzeba stwierdzić, że w stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych, w którym należy poszukiwać podstawy roszczeń ubezpieczonej, odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są – dla potrzeb tego prawa – wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się do przepisów prawa cywilnego. Świadczenia należne w tym systemie nie mają charakteru obligacyjnego, więc obowiązek zapłaty odsetek może wynikać tylko z ustawy – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2007r. II BU 18/06 (LEX nr 951500).

I tak Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest obowiązany do wypłaty odsetek w wysokości określonej przepisami prawa cywilnego, wówczas gdy nie dokona – w następstwie okoliczności za które **ponosi** odpowiedzialność – wypłaty świadczeń dotyczących

w terminach ich przyznawania i wypłacania na co wskazuje treść art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998r. o Systemie Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U.

z 2015 r. poz. 121 ze zm.). Przepis ten stanowi, że „jeżeli Zakład –

w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania

i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności”. Chodzi zatem o odsetki za zwłokę w świadczeniu, powstałą na skutek okoliczności, za które ten organ odpowiada, a nie za opóźnienie, w którym nie ma elementu winy. Tak więc stwierdzenie zawinionego błędu organu rentowego będzie w konsekwencji powodowało prawo do odsetek (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002r., II UK 214/02, OSNAPiUS z 2004r., Nr 5. poz. 89 i z dnia 7 kwietnia 2010r. I UK 345/09 (OSNP 2011/19-20/257)).

Zawarte w zdaniu drugim ust. 1 art. 85 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych określenie: "okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności" oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od Zakładu.

Opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia może nastąpić albo wskutek dokonania przez organ rentowy błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, albo z powodu błędu w ustaleniach faktycznych, będącego następstwem naruszenia przepisów postępowania. W tym pierwszym przypadku mamy do czynienia z wydaniem przez organ rentowy decyzji niezgodnej z prawem, choć na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności faktycznych możliwe było wydanie decyzji odpowiadającej prawu. Opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest wówczas następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. Inaczej mówiąc, jeżeli organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w

którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek (por. wyrok z dnia 9 marca 2001r., II UKN 402/00, OSNP 2002 nr 20, poz. 501, wyrok z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005 nr 10, poz. 147, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2010r., sygn. akt III UK 20/10, lex nr 694224).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. W tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania świadczenia, naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia.

Zgodnie zaś treścią art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. 2015r., poz. 748 ze zm.): „Organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust.2 i 3 oraz art. 120”. Z kolei ust. 1a tej normy stanowi, iż „W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

W takim przypadku wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w rozumieniu art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach musi być rozumiane jako dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę. W sytuacji, w której przyznanie prawa do świadczenia następuje na skutek ustaleń faktycznych sądu, dla stwierdzenia, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie, konieczne jest wykazanie, iż w przepisany termin nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia. Ocena ta musi być dokonana przy uwzględnieniu okoliczności czy organ rentowy - w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków - poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym była uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu z uwagi na obowiązujące w postępowaniu przed tym organem ograniczenia dowodowe, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (por. wyrok z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08, LEX nr 551000).

Skarżący zasadniczo zarzucali w odwołaniu, iż organ rentowy dokonał błędnych ustaleń faktycznych, w konsekwencji czego wydał nieprawidłową decyzję odmawiającą prawa do renty rodzinnej, a także, iż wykonując wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 27 listopada 2014r. sygn. VIII U 2166/12 działał opieszale i dokonywał ustaleń nieistotnych dla sprawy.

Z tymi zarzutami nie można się zgodzić.

W okolicznościach niniejszej sprawy, zaskarżona decyzja odmawiająca prawa do ustawowych odsetek jest prawidłowa, albowiem po stronie organu rentowego nie doszło do naruszenia cyt. w. regulacji prawnych i organowi rentowemu nie można postawić zarzutu w zakresie błędnego dokonania ustaleń, które legły u podstaw wydania odmownej decyzji o prawie do renty rodzinnej..

Wskazać należy, iż organ rentowy odmawiając dzieciom zmarłego R. C. prawa do renty rodzinnej zastosował właściwe przepisy prawa materialnego, a decyzję wydano na podstawie dokumentacji medycznej jaka dysponował organ rentowy. Zdaniem Sadu, dopiero okoliczności ustalone w wyniku postępowania sądowego zainicjowanego odwołaniem od decyzji organu rentowego odmawiającej dzieciom zmarłego R. C. prawa do renty rodzinnej, dały

podstawę do zmiany decyzji. Przy czym postępowanie dowodowe było obszerne, przeprowadzono dowody z opinii biegłych sądowych, pojawiły się także nowe dowody, w postaci szczątkowej dokumentacji medycznej z okresu kiedy zmarły odbywał służbę wojskową, a wynikiem postępowania, było ustalenie nowych okoliczności co do stanu zdrowia zmarłego, schorzeń na które cierpiał przez całe życie. Na podstawie tych ustaleń Sąd Okręgowy uznał dopiero zasadność odwołania.

Ponadto organ rentowy nie naruszył art. 118 cyt. w. albowiem decyzje o wypłacie renty rodzinnej zostały wydane i zrealizowane w terminie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności istotnej dla wypłaty świadczeń.

Pismem z dnia 10 lutego 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zwrócił się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w K. z pytaniem czy na A. C., W. C., T. C. były wypłacane zasiłki były wypłacane zasiłki z tytułu pomocy społecznej podlegające zwrotowi z renty rodzinnej – jeżeli tak to organ rentowy prosił o podanie kwoty zwrotu i numeru konta, na które kwota ma być przelana.

W ocenie Sądu ostatnią czynnością niezbędną do wydania decyzji przyznającej uprawnionym prawo do renty rodzinnej było ustalenie należności podlegających potrąceniu. Obowiązek ten wynika z art. 139 ust. 1, pkt. 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, następujące należności, m.in.: zasiłki wypłacone z tytułu pomocy społecznej, jeżeli przy wypłacie zastrzeżono ich potrącanie, oraz zasiłek stały lub zasiłek okresowy wypłacone na podstawie przepisów o pomocy społecznej za okres, za który przyznano emeryturę lub rentę. Pismami z dnia 13 lutego 2015r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w K. poinformował organ rentowy o przyznanych M. C. (1) od dnia 20 września 2011r. zasiłkach okresowych i kwocie pozostającej do zwrotu 217,38 zł. Tym samym organ rentowy uzyskał wszystkie niezbędne informacje do wydania decyzji w sprawie prawa do świadczenia i ustalenia jego wysokości. Następnie decyzjami z dnia 17 lutego 2015 roku przyznano T. C. oraz A. i W. C. prawo do renty rodzinnej poczynając od dnia 20 września 2011r.

Po myśli cyt. w. przepisu art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych: „Organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust.2 i 3 oraz art. 120”.

W ocenie Sądu ostatnią okolicznością niezbędną do obliczenia i wypłacenia renty rodzinnej uprawnionym w niniejszej sprawie było uzyskanie informacji o zasiłkach z tytułu pomocy społecznej podlegających zwrotowi z renty rodzinnej, którą to organ rentowy uzyskał dnia 13 lutego 2015 roku z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w K..

Dnia 17 lutego 2015 roku zostały wydane decyzje o przyznaniu T., A. i W. C. prawa do renty rodzinnej. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zachował zatem trzydziestodniowy termin do wydania decyzji w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Organ rentowy nie pozostawał w opóźnieniu w wydaniu decyzji i nie można w okolicznościach faktycznych sprawy twierdzić, o jakiegokolwiek szkodzie powstałej po stronie uprawnionych z uwagi na nieterminowe wydanie decyzji w przedmiocie ich świadczeń. Decyzje z dnia 17 lutego 2015 roku zostały wydane cztery dni po ustaleniu okoliczności niezbędnej do ich wydania, niespełna trzy tygodnie od uprawomocnienia się wyroku z dnia 27 listopada 2014r., sygn. akt VIII U 2166/12.

Reasumując, brak było podstaw do uwzględnienia odwołania, dlatego na mocy art. 477¹⁴§1k.p.c., Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

(-) SSO Jolanta Łanowy